

Een christelijk klaverblad : Blandina, Felicitas, Perpetua.

<https://hdl.handle.net/1874/355190>

gic

7

EEN CHRISTELIJK KLAVERBLAD.

BLANDINA, FELICITAS, PERPETUA.

~~~~~

Die namen roepen lang vervlogen eeuwen voor onzen geest terug. 't Zijn de namen van drie vrouwen, van drie heldinnen des geloofs, die hare trouw aan den Heiland, wien zij liefhadden, bezegelden met haar bloed. Wel verdienen zij bij de christengemeente in herinnering te blijven leven. En de onwankelbare moed, tot in den marteldood zoo heerlijk door haar betoond, moge nog heden den onverschillige beschamen, den trage aanvuren, den zwakke versterken.

't Is wel opmerkelijk, dat wij in de geschiedenis van 's Heilands omwandeling, ons in de Evangeliën verhaald, - eene geschiedenis zoo vol van tegenstand, vervolging en haat - ook niet ééne vrouw aantreffen, die tegen Hem was. Naast eenige vrienden vinden wij veel vriendinnen, maar naast vele vijanden geen enkele vijandin van den Heer. Zelfs de heidensche vrouw van PILATUS spreekt Hem vóór, en de »dochters van Jerusalem'', die

Hem zoo weinig kennen, volgen Hem weenend op den weg naar den kruisberg. Wáár de oorzaak van dit verschijnsel gelegen is, behoeven wij thans niet te onderzoeken. Maar 't was wel te wenschen, dat wij het ook van onzen tijd mogten kunnen getuigen: »de Heer heeft geen vijandin; geen vrouwenhart houdt zich voor Hem gesloten". En daar bestaat waarlijk wel reden voor. Immers, is ook de man, wat hij van geestelijk leven bezit, aan Christus verschuldigd, de vrouw heeft daarenboven ook hare maatschappelijke verheffing aan Hem te danken. En dat zij niet meer beneden den man staat, gelijk overal buiten het Christendom, maar naast hem, als zijn gelijke, deelgenoot van dezelfde genade en medeërfgename van dezelfde heerlijkheid, dat is eene vrucht van het Christendom, en — dat mag zij wel nooit vergeten.

Op een drietal edele vrouwen uit den eersten christentijd willen wij thans onze aandacht vestigen. De roomsche kerk heeft haar in de rij der heiligen geplaatst. Die heiligenverering is de onze niet, en wij achten haar met het Evangelie in strijd. Maar toch is het goed, dat het opwekkend voorbeeld van hen, die in het Godsrijk hoog staan aangeschreven, niet in vergetelheid worde begraven.

Het zuurdeeg, in de drie maten meels gelegd, werkte stil, maar krachtig door. Heerlijk breidde

*zich het Evangelie uit in alle landen rondom de Middellandsche zee, en wekte overal nieuw leven, en bragt een onuitsprekelijken zegen waar het kwam. In Klein-Azië en langs Afrika's noord-kust, in Griekenland en Italië, in Frankrijk en Spanje zelfs, waren reeds christelijke gemeenten gevestigd. Het kleine mosterdzaadje schoot reeds op tot een boom, die zijne takken breed uitsloeg en verkwikkende schaduw gaf. Doch dit geschiedde niet zonder velerlei tegenstand. De Heer had het aan de zijnen voorspeld: »in de wereld zult gij verdrukking hebben», en het duurde niet lang eer dit woord werd vervuld. Had het Evangelie reeds uit zijn aard te worstelen met al wat er verkeerd en zondigs was in het menschelijk hart, die magt der zonde werd ook in uiterlijke vijandschap openbaar. In het eerst hadden de christenen van den haat der Joden te lijden, doch dit was meer eene vervolging in beperkten kring. De Romeinen, de beheerschers der wereld, hielden de christenen voor eene sekte van de Joden, en lieten hen daarom meestal met rust, omdat zij zich met de godsdienst der overwonnen volken niet wilden inlaten. Maar toen Jeruzalem was verwoest, en het Joodsche volksbestaan was opgeheven, toen bleek, dat het Christendom, dat zich van nu aan juist te krachtiger uitbreidde, iets geheel anders was dan men had gemeend, en Rome, waar gods-

dienst en staat op het nauwst vereenigd waren, begon er gevaar in te zien. Eene godsdienst zonder tal van goden, zonder offeranden, zonder tempels, zonder beelden; wier belijders zich vast aaneensloten, zich door gestrengheid van leven onderscheidden van de gansche maatschappij, aan de woeste en zedelooze volksvermaken geen deel namen, voor de standbeelden der keizers niet wilden wierooken of knielen, maar een Gekruisigde als Heer en Zaligmaker eerden, — zulk eene godsdienst, dacht men, ondermijnde de instellingen van den staat en krenkte het keizerlijk gezag. Weldra sloeg dan ook het vuur der vervolging in laaije vlammen uit, en woedde, — hoewel nu en dan met eenige verpoozing, en ook niet overal even fel, — totdat, in het begin der vierde eeuw, CONSTANTIJN DE GROOTE den keizerstroon beklom en zelf het Christendom aannam.

In den geest verplaatsen wij ons naar Vienne, in het zuidelijk Gallië (het tegenwoordige Frankrijk) aan de oevers der Rhône. Dáár, evenals in het naburig Lyon, werden reeds in de 2e eeuw bloeiende christengemeenten gevonden. Omtrent haar oorsprong verkeeren wij in onzekerheid, en de namen van hare stichters zijn ons onbekend. Onder de regeering van den Romeinschen keizer MARCUS AURELIUS brak daar eene vreeselijke vervolging uit, die in het jaar 177 haar hoogste

toppunt bereikte. Al wat menschelijke boosheid kon nidenken, werd tot uitroeijing van het Christendom aangewend. In strijd met de wet, werden slaven op de pijnbank gelegd, om hun lasterlijke beschuldigingen tegen hunne meesters af te persen. Ongehoorde martelingen werden den christenen aangedaan, om hen tot afval van hun geloof te noodzaken, en waar zij weigerden hunnen Heer te verloochenen, werden zij onder de ontzettendste wreedheden ter dood gebragt. En waren er ook enkele zwakken, die voor die foltering bezweken en ontrouw werden aan hunne belijdenis, ongelijk veel grooter was de schaar der getrouwen, die hun Heiland meer liefhadden dan hun leven, en, bereid om alles te verduren voor Hem, die voor hen het kruis gedragen had, standvastig bleven tot het einde toe.

Onder die velen wordt ook de naam van BLANDINA met eere genoemd. Zij was eene slavin, en nog jong van jaren. Te gelijk met hare meesteres werd zij gevangen genomen, en door gruwzame pijniging poogde men haar eene beschuldiging tegen de christenen te ontwingen. Maar wie op zulk eene bekentenis mogt hopen, of wie mogt vreezen, dat haar de moed zou ontbreken om tegenover hare beulen de waarheid vol te houden, kende haar niet. De zwakke maagd was eene heldin; de arme slavin was door Christus vrij

gemaakt. „Ik ben een christin, en onder ons wordt niets kwaads bedreven”, — dat was de onverschrokken belijdenis, die zij aflegde, en die zij telkens, bij het aanwenden van nieuwe martelingen, herhaalde. Den geheelen dag dóór, tot aan den avond toe, werden de ongehoordste pijnigingen voortgezet, door geen pen te beschrijven, zoodat hare beulen, die elkander telkens hadden afgewisseld, zich verwonderden, dat er in zulk een uitgerekt en mishandeld ligchaam nog een levensvonk overig was, en nog meer, dat er in het hart eener jonge en teedere maagd zulk een onoverwinnelijke standvastigheid kon wonen. Toch had zij den bitteren lijdenskelk nog niet tot den bodem geledigd. Te zamen met eenige andere christenen werd zij naar het amphitheater (de plaats waar de openbare schouwspelen werden gehouden) gesleept, om door de wilde dieren verscheurd te worden. Daarbij werd zij, in de houding van een gekruisigde, aan een paal vastgebonden. Was het vreemd, dat die aanblik de deelgenooten van haar lijden aan den gekruisigten Heiland deed denken, en dat die gedachte hen aanvuurde en versterkte? BLANDINA moest het aanzien, dat zij allen werden gedood; doch haar renden leeuwen en tijgers voorbij zonder haar te deren, als hadden zij — barmhartiger dan de menschen — medelijden met hare onschuld en jeugd. Bij hare vervolgers was geen

deernis te vinden. Nog was hunne woede tegen de arme lijdere niet gestild, ja, tegenover haar onbezweken geloofsmoed nam hunne bitterheid toe, want zij gevoelden heimelijk de schande van hunne nederlaag. Men maakte haar los van den paal, en bragt haar terug naar den kerker; maar alleen om haar telkens nieuwe folteringen te doen ondergaan en haar dagelijks getuige te maken van het ontzettend uiteinde harer geloofsgenooten. Doch welke onmenselijke wreedheden ook werden beproefd, om haar tot afzwering van den Christus te dwingen, 't was alles vergeefs, - zij stuitten af op dat heerlijk schild, waarmee de jonge maagd zich gedekt hield, die haar geheele hart had gegeven aan den Heer. En terwijl zij niet ophield in stilte tot Hem te roepen en om kracht te smeeken, was dat: *ik ben een christin, en onder ons wordt niets kwaads bedreven'', het éénige, dat zij luide deed hooren.

Eindelijk, op den laatsten dag der schouwspelen, werd zij wederom in het renperk gebragt, te zamen met een 15 jarigen jongeling, Ponticus genaamd. Nog eens wilde het woedende volk beproeven hen tot afval te noodzaken. Dat een knaap en een jonge maagd over de almagt van Rome zouden zegevieren en aan het heidendom de overwinning ontrukken, dat zou te veel zijn; ten slotte wilde men toch de goden doen triom-

feeren. Maar BLANDINA hield niet op, haar jeugdigen lotgenoot tot moedig volharden aan te sporen. En toen hij nu voor hare oogen den marteldood had ondergaan, sloeg ook voor haar het uur, dat een eind zou maken aan haar onbeschrijfbaar lijden. Na nog eerst gegeeseld en op een gloeienden ijzeren stoel gezet te zijn, werd zij ten slotte in een net gewikkeld en voorgeworpen aan een woedenden stier, die haar een tijdlang met de hoornen omhoog slingerde en wondde, tot dat eindelijk, toen zij nog eenig teeken van leven gaf, een zwaardvechter haar den laatsten doodsteek toebragt. De christenheldin had gezegepraald. De Heer, wien zij had liefgehad tot het einde, riep de getrouwe getuige tot zich, en de kroon, door zijne genade voor haar weggelegd, was ongetwijfeld te schooner, naarmate de strijd banger en de vuurproef des lijdens heeter was geweest.

De geschiedschrijver EUSEBIUS meldt ons: »de heidenen zelven bekenden, dat nimmer eenige vrouw zoovele en zoo zware pijnen had geleden". De opzieners der gemeenten van Vienne en Lyon gaven haar de schoone lofspraak: »dat Christus in haar heeft getoond, hoe door God met de hoogste eer wordt verwaardigd, wat gering en veracht schijnt bij de menschen." En wie zal ons zeggen, of niet de schitterende geloofsmoed

van deze jonge slavin het hart van menig heiden geopend heeft voor dien Heer, die de zijnen bezielt met zulk eene onoverwinnelijke kracht, en met zulk een vrede, ook bij lijden en dood? En wie zal ons zeggen, bij hoevelen, in dien tijd der vervolging en nog in later eeuwen, haar voorbeeld een vuur van heilige geestdrift heeft ontstoken, om óók den Heiland getrouw te blijven, trots de magt des ongeloofs en de boosheid der wereld?

Ook onder de volgende Romeinsche Keizers en ook in andere landen greep het heidendom naar moordbijl en zwaard, om de magt van het steeds veldwinnend Christendom te stuiten. Zoo brak, tijdens de regeering van SEPTIMIUS SEVERUS, eene bittere vervolging tegen de christenen in Noord-Afrika, en vooral in Carthago, los. Bij keizerlijk besluit was op straffe des doods verboden, tot de joodsche of christelijke godsdienst over te gaan. Dat in dit edict zij, die reeds vroeger christenen waren geworden, niet uitdrukkelijk werden genoemd, gaf welligt aanleiding, dat deze vervolging allereerst hen trof, die wèl de christelijke godsdienst hadden omhelsd, maar nog in het tijdperk der voorbereiding verkeerden, en nog niet door den doop als eigenlijke leden waren opgenomen. Zij werden Catechumenen genoemd, en onder dezen werden de meeste slagtoffers geveld. Onder hen

behoorden ook FELICITAS en PERPETUA. Die beiden worden doorgaans te zamen genoemd. Hoe verschillend ook in rang en stand, waren zij toch één in geloof, één in liefde tot den Heer, één in volhardende trouw, en als zusters stonden zij malkander dan ook in het doodsuur ter zijde, terwijl zij gelijktijdig dezelfde mishandelingen en dezelfde doodstraf ondergingen.

Even als BLANDINA, was ook FELICITAS eene jeugdige slavin, gehuwd en op het punt om moeder te worden, toen zij, te zamen met PERPETUA en nog andere christenen, gevangen genomen werd. Volgens de Romeinsche wetten mogt zij niet aan een diereengevecht worden blootgesteld, alvorens haar kind was geboren. Bang viel haar de gedachte, dat zij om die reden van hare geloofsgenooten zou worden gescheiden, om eerst later den dood te ondergaan, en vurig bad zij, dat dit gevaar mogt worden afgewend, en die scheiding niet noodig mogt zijn. Haar gebed werd verhoord, en weinig dagen vóór den tijd van het strafgerigt werd haar kind geboren, en door eene van hare zusters liefderijk tot zich genomen. Toen zij een kreet van felle smart deed hooren, duwde een der onmenschelijke gevangenbewaarders haar toe: »indien »gij nu reeds kermt, wat zal het dan zijn als gij »aan de wilde dieren voorgeworpen wordt? Dat »hadt gij wel mogen bedenken, toen gij hardnekkig

»weigerdet aan de goden te offeren.” Doch de moedige christin gaf het verheven antwoord: »nu »lijd ik voor mijzelve alleen; maar dan zal het »een ander zijn, sterker dan ik, die in en met »mij lijden zal, omdat ik bereid ben, voor Hem »lijden en dood te ondergaan.”

De dag was gekomen, waarop de duurgekochte zegepraal zou worden behaald. De veroordeelden werden naar het amphitheater gevoerd; de jongelingen vóórop; achter hen de beide jeugdige vrouwen. Hemelsche kalmte en weemoedige vreugd lagen over het gelaat van FELICITAS verspreid. Wij verzwijgen al de mishandelingen, die de gevangenen reeds vroeger hadden moeten verduren, en vermelden slechts enkele bijzonderheden van het ontzettend en bloedig tooneel, dat nu volgde. Standvastig weigerden de slagtoffers, zich met het gewaad van heidensche priesters en priesteressen te laten omhangen, waartoe de Romeinsche krijgtribuun hen eerst had willen dwingen. De jongelingen werden aan verscheurende dieren voorgeworpen; de vrouwen werden van kleederen beroofd, in netten gewikkeld, en eene woedende koe werd tegen haar losgelaten. Maar bij het gezigt van zoo gruwzame foltering, aan die twee jonge, teedere wezens aangedaan, ontwaakte eindelijk een gevoel van medelijden, en een kreet van ontzetting verhief zich uit het midden der dicht opeengedrongen

volksmenigte. Daarop werden beiden naar het einde van het strijdperk teruggebracht, en ontvingen hare kleederen terug. Met moeite rigtten de zwaar gewonde vriendinnen zich op, en stonden dáár, hand in hand, als toonbeelden van christelijke onderwerping en berusting, totdat het zwaard van een der wachters een eind maakte aan haar lijden en aan haar leven. Doch daar ging voor de gemeente, en voor velen daarbuiten, heerlijke kracht aan haar voorbeeld uit, en zij spraken nog, ook nadat zij gestorven waren.

Reeds hebben wij den naam van PERPETUA genoemd en van haar sterven gesproken; doch ook van haar in het bijzonder moeten wij nog iets vermelden. Zij was rijk en aanzienlijk; eerst 22 jaren oud; omringd van al wat gelukkig maakt in het oog der wereld; nog in het bezit van hare beide ouders en van twee broeders, waarvan de jongste, even als zij zelve, tot de Catechumenen behoorde, en van een aanvallig kind, een zuigeling, dien zij met al de kracht der innigste moederliefde beminde. Van haar echtgenoot wordt niet gesproken, en het laat zich vermoeden, dat hij, toen zij het christelijk geloof omhelsde, haar verlaten, of zich van het toenmalig regt van echtscheiding bediend heeft. Waarschijnlijk waren hare overige verwanten christenen, behalve haar vader, die onverzettelijk het

heidendom bleef aanhangen. Ook zij zelve was christin, en met hart en ziel had zij zich aan den Heer gegeven. Maar een boordevolle lijdensbeker was voor haar bestemd, en onder de bitterste droppelen, daarin gemengd, behoorden de herhaalde pogingen van haren vader, om haar te bewegen tot afval van haar geloof. Nauwelijks was zij gevangen genomen, of hij vond middel om haar te bezoeken, en drong haar, met smeecken en dreigen, om hare belijdenis te verloochenen, en hem en haar gansche geslacht de schande eener veroordeeling te besparen. Diep griefde haar de smart van den grijsaard, dien zij als haar vader eerde en liefhad, maar zij kon, zij mogt, zij wilde haren Heer niet verzaken. »Vader" - sprak zij - »ziet »gij die kruik dáár op den grond liggen? Kunt »gij dat voorwerp wel anders noemen, dan het »werkelyk is?" Natuurlijk was het antwoord: »neen!" »Welnu", - hernam zij, - »evenmin kan ik van »mijzelve iets anders zeggen of getuigen, dan dat »ik waarlyk christen ben." Tot in de ziel geroerd zag zij hem na, toen hij teleurgesteld heenging. Haar hart was bedroefd, doch haar geloof niet geschokt.

Voor als nog werden de gevangenen niet zóó gestreng bewaakt, of de opzieners der gemeente wisten gelegenheid te vinden om tot hen door te dringen en hun, naar de vurige begeerte van hun

hart, den doop toe te dienen. PERPETUA gevoelde en wist, dat die wijding van den doop eene wijding tot den dood zou wezen, en was volkomen bereid zich te onderwerpen aan het lot, dat haar wachtte. Kort daarop werd zij, met hare lotgenooten, naar den stadskerker óvergebracht. De verstikkende hitte en de akelige duisternis, die hier heerschten, de onmenschelijke ruwheid der wachters, en bovenal de angst over haar zuigeling, die nu de moederborst moest derven, deden haar onbeschrijfelijk lijden. Intusschen wist de Gemeente door opoffering van geld en door smeeking te bewerken, dat het den christenen vergund werd nu en dan in ruimer en reiner lucht te ademen. En hier mogt PERPETUA hare moeder omhelzen; haar jeugdigen broeder wederzien, dien zij niet ophield te vermanen tot trouw aan zijn geloof, en ook haar dierbaar kind weêr in de armen drukken en laven; ja tot hare blijdschap werd zelfs de vergunning verkregen, dat zij het in den kerker bij zich mogt houden.

Intusschen kwam de dag nabij, waarop het openlijk verhoor der gevangenen zou plaats vinden. Weêr drong de vader van PERPETUA in de gevangenis door, en bestormde haar op nieuw met zijne gebeden. »Heb deernis met mijne grauwe haren!» zoo smeekte hij. En hij beriep zich op zijne liefde voor haar, op hare moeder, op hare broeders, op haar kind, dat na haren dood wel niet in het

leven zou blijven. Hij overdekte hare handen met zijne kussen; wierp zich aan hare voeten neder; noemde haar schreiend de meesteres van zijn lot, en kermde: »leg toch dien hooghartigen zin af, »die uzelve en ons allen in het verderf moet »storten!" O 't was een vreeselijke proef, waarop haar geloof werd gesteld; te gevaarlijker, omdat die beproeving van zulk eene zijde tot haar kwam, en haar innigst gevoel, hare heiligste aandoening gold. Zij had hare betrekkingen van heeler harte lief; doch daar was Eén, wien zij nog meer lief had dan vader, of moeder, of kind, en dien Eéne kon zij niet verloochenen.

Op een verheyen gedeelte, te midden van het marktplein, stonden de gevangenen, door eene ontelbare volksmenigte omringd, en werden hoofd voor hoofd ondervraagd. Reeds hadden al de overigen beleden, dat zij christenen waren. Nu kwam de beurt aan PERPETUA. Maar vóór zij nog tijd had om te antwoorden, daar stond eensklaps de vader weér voor haar, met haar zoontje in de armen. »Erbarm u over uw kind!" snikte de wanhopige grijsaard. Zelfs de regter ondersteunde zijn pogen, en sprak: »heb deernis met de grijze »haren uws vaders en met de jeugd van uw kind. »Offer voor het welzijn des keizers!" maar zij antwoordde: »neen! dat doe ik niet." - Zijt gij »dan eene christin?" vroeg hij daarop. »Ja" - hernam zij, - »ik ben eene christin."

Nu was het pleit beslist en werd het vonnis geveld. PERPETUA werd naar den kerker teruggebragt. Zij vond er haar kind niet meer. Te vergeefs vroeg en smeekte zij, dat men het haar zou wedergeven; het werd hardnekkig geweigerd. Zoo had zij, bij lichamelijk lijden, nog erger zielesmart te verduren. Maar het geloof gaf haar kracht om ook dien bangen strijd ten einde toe te strijden. En nu de innigste banden, die haar nog aan de aarde hechten, allengs werden losgemaakt, keerde hare ziel zich onverdeeld naar het betere vaderland, dat haar eerlang wachtte. In hare hoog opgewekte gemoedsstemming had zij bij herhaling droomgezigten, die haar bemoedigden en verkwikten, en waarin zij vertroostende wenken zag van dien Heer, die het haar tot in de laatste ure niet zou laten ontbreken aan kracht om te volharden. Ook in de dagen harer gevangenschap gaf zij, voor allen, die haar omringden of bezochten, heerlijke getuigenis van haar geloof en hare hoop, en versterkte velen om ook, even als zij, staande te blijven onder het zwaarste wigt van leed. De bewonderenswaardige heldenmoed der christenen, en ook niet het minst van PERPETUA, perste zelfs den gevangenebewaarder PUDENS den diepsten eerbied af, zoodat ook hij zich aan het Evangelie des kruises gewonnen gaf. Toch had zij, ook nog in de laatste oogenblikken, een ontzettenden strijd

te verduren, en wederom was het haar vader, die nog eene uiterste poging wilde wagen. Nogmaals drong hij in haren kerker; wierp zich in verwijfeling ter aarde; rukte zich de haren uit den baard, en bezwoer haar, Christus te verlaten. PERPETUA had innige deernis met den armen man. Alles zou zij voor hem willen doen; slechts dit ééne kon zij niet. Haar hart brak en hare tranen vloeiden, doch hare trouw aan den Heer overwon.

Reeds zagen wij, hoe zij, te zamen met FELICITAS, werd terecht gesteld, zoodat wij haar uiteinde niet afzonderlijk behoeven te beschrijven. In de schatting der wereld stonden beide vrouwen ver van elkander: de rijke aanzienlijke en de arme slavin. Maar Christus had die breede kloof gedempt. Gemeenschappelijke liefde tot Hem verbond haar als zusters te zamen. En gelijk zij één waren in geloof en trouw, waren zij het ook in lijdenskracht en stervensmoed, en in een Godverheerlijkenden dood. Zeker 't is met volkomen regt, dat later eeuwen nog met bewondering en eerbied op zulke christenheldinnen staren.

Uit de breede lijst der martelaren van den eersten christentijd hebben wij ons bij deze drie edele vrouwen bepaald. Zou het nu genoeg zijn, ons haar vreeselijk lijden om Christus wil te herinneren, en het dan verder bij een gevoel van

deernis, of van bewondering, of wel van afgrijzen over de boosheid, waarvan zij de slagtoffers waren, te laten? Dan zouden wij er zeker weinig vrucht van hebben. Neen, zij behooren óók tot die »wolke van getuigen, die ons omringt'', wier aanblik ons moet aanvuren, wier verheven voorbeeld eene heilige geestdrift bij ons wakker maken en ons krachtig tot navolging bewegen moet. Als wij zien, hoe zij de onbeschrijfbaarste smarten gewillig voor hunne christelijke belijdenis verduurden, en het leven voor Hem gaven, dan dringe zich de vraag aan ons op: »wat heb ik voor Hem over? »Wat zou ik bereid zijn voor Hem op te offeren?'' In den tijd der Hervorming, en ook later, is de wreede vervolging tegens 's Heilands discipelen maar al te dikwerf herhaald. De kerk van Rome heeft veel meer christenbloed vergoten, dan al de woede van het heidendom ooit heeft geplengd. En had zij de onbepaalde magt in handen, wij zouden ook nu nog eene hernieuwing van de oude gruwelen te duchten hebben. Dat ligt in haar karakter, in hare geheele inrigting, en zij draagt er roem op, dat zij niet verandert. Of mogt eenmaal - wat God genadig verhoede! - het ongelooft, dat in onze dagen met volle handen wordt gezaaid, de opperheerschappij verkrijgen, en de wilde hartstogten doen losbreken, die in de borst der menschheid sluimeren, en alleen door de

godsdienst te overwinnen zijn, wie kan vooruit verzekeren, dat wij niet wederom de jammeren der eerste eeuwen zonden beleven? Doch zoover is het, Gode zij dank! althans in ons vaderland en onder ons volk nog niet gekomen. Wij mogen den Christus als onzen éénigen Heiland en Zaligmaker belijden, zonder dat er kerkerboeijen voor ons gereed liggen, of brandstapels worden ontstoken. Maar toch zal het ons goed doen, in deze onze dagen, waarin het aan niets zoo zeer, als aan heilige geestdrift ontbreekt, en een ijsskoude adem van doodende onverschilligheid over het menschdom blaast, ons geloof te verfrisschen, door op die vroegere geloofsgetuigen te zien. Als wij die edelen vóór ons stellen, die, onder de uitgezochtste foltering, het leven blijmoedig gaven aan dien Heer, wien zij veel meer dan het aardsche leven dankten, dan moet onze eigene trouw worden gestaald, en 't moet ons zijn, als werden wij met een vuurdoop des Heiligen Geestes gedoopt. Worden wij thans ook niet meer geroepen om voor Christus te sterven, wij worden wèl geroepen om voor Hem te leven, en dat is in de daad geen geringe zaak. Hebt gij Hem lief met heel uwe ziel, en aarzelt gij niet, Hem met woord en daad en wandel te belijden voor de menschen - o, de wereldwijze zal hooghartig de schouders over u ophalen; de lichtzinnige zal u bespotten; de dienaar der zonde

zal zich aan u ergeren; de kinderen dezer eeuw, zoo trotsch op hun verstand, zullen u verachtend noemen en niet op de hoogte van uwen tijd. Dat is óók lijden, -- zijt gij bereid het voor uwen Heer te dragen? En wordt in uw maatschappelijk, in uw huiselijk, in uw bijzonder leven, uwe trouw aan Hem openbaar voor allen, die u omringen? Hebt gij het voor Hem over, uzelf te verloochenen; met de zonde te breken; een zegen te verspreiden om u heen; voor het Godsrijk te arbeiden wáár en zooveel gij kunt; met één woord: in heilige dienende liefde het heerlijk beeld van uw Heiland te laten zien aan de wereld? Die martelaars deden zooveel voor Hem, -- wat doe ik voor Hem? -- laat dit de vraag zijn, die wij telkens aan onszelfen voorhouden. En laat ons zorgen, dat de Heer eenmaal tot ons moge kunnen zeggen: »al waart »gij ook geen bloedgetuigen, trouwe getuigen zijt gij toch van mij geweest.»